
olvadás

HORNYIK GYÖRGY

Délelőtt tíz óra tájban elterjedt a hír, hogy az oroszok továbbvonultak.

A bérház alagsorában megjelent egy harisnyasapkás férfi, kezében kannával, majd néhány perc múlva egy borzas hajú fiatal nő, rongyos kabátba burkolózva. A harmadik emeleti erkélyen egy kövér asszony perzsaszőnyeget dobott a vasrácsra és porolni kezdte ugyanolyan makacs egyhangúsággal, mint azelőtt, nagytakarításkor.

A bástyatornyos villában csend volt. A mosókonyhában nyolcan ülték körül a szalonból lehozott keces lábú asztalt: négy férfi, három nő és egy gyerek. A kályha izzó forróságot árasztott, de senkinek sem jutott eszébe, hogy felkeljen és kinyissa az ajtót vagy az ablakot.

A fekete kendős fiatalasszony körülpillantott a mellette ülők arcán.

— És most mi lesz? — kérdezte egészen halkan.

A gyerek lecsúszott az öléből, és ugrándozva rohanni kezdett az asztal körül.

— Vége a háborúnak! Vége a háborúnak! — énekelte cérnavékony hangján.

— Maradj nyugton, Józsika — szólt rá a fiatalasszony.

A gyerek tovább nyargalt az asztal körül, de most már nem énekelt.

— Mondjon már valamit — nézett a fiatalasszony az asztalfőn ülő zömök férfira.

— Mit mondjak. Tudnivaló: vége a háborúnak — szólalt meg kelletlenül a férfi.

— Vége van, tudom. Mindnyájan tudjuk. De mi lesz most?

— Hogyhogy mi lesz most? — kérdezte a mellette ülő katonaszökevény. — Talán fél valamitől?

— Nézd csak, hogy kinyílt a csipája! Még ő henceg! Amikor a pincében kuporogtál, akkor is így gondoltad? — förmedt rá a zömök férfi.

Hallgattak. A madárarcú öregasszony megadóan bólogatott, a házmeszterné ijedten pislogott a zömök férfira, a katonaszökevény az ajtófélfát bámulta erősen, az ezredes az asztalon dobolt, csak az öreg tanár ült derűs egykedvűséggel a helyén.

— Azért kérdezem — szólalt meg ismét csendesen a fiatalasszony —, mert minden elfogyott. Tegnap este főztem meg az utolsó marék babot.

Az ezredes abbahagyta a dobolást. — Azt akarja mondani, hogy krumpli sincs már?

— Az utolsó szemig mind elfogyott — felelte a házmesterné.

— És olaj? — kérdezte tovább az ezredes.

— Az is — mondta a fiatalasszony.

A katonaszökevény felállt. Nagyot nyújtózott, ásított, majd odavette:

— Akkor böjtölünk.

Az öreg tanár továbbra is derűsen figyelte a társaságot.

— Körül kellene nézni, talán akad valami itt a környéken — szólalt meg hosszú szünet után a zömök férfi.

— Nem rossz ötlet — állt fel az ezredes.

— De vigyázzatok, ne menjetek messzire — mondta a madárcú öregasszony. — Maga is megy, professzor úr? — kérdezte a tanártól.

Az öreg felemelkedett a székről.

— Maga csak maradjon, fater, az asszonyokkal — szólt hátra a katonaszökevény.

A zömök férfi is felállt, és elindultak kifelé. A házmesterné felugrott, mondani akart valamit, aztán félrefordult.

A fekete kendős fiatalasszony némán bámult utánuk.

A házmesterné kinyitotta az ablakot, aztán fölemelte a vizesdézst a sarokból, és a kályhára tette.

— Minek az? — kérdezte a tanár.

— Hátha hoznak valamit — felelte. Elővette a seprűt, és összesöpörte a kályha előtt heverő hulladékot, kinyitotta a tűzhely ajtaját, és bedobta a szemetet.

— Mi lesz ezzel a szegény gyerekekkel? — nézett a madárcú öregasszony az asztal körül szaladgáló kisiúra.

A fiatalasszony ölébe vonta a kisiút, fésűt vett elő a zsebéből, és megigazította a gyerek haját. Az öregasszony elmerülten nézte őket.

— Megnézhetnénk még fönt valamelyik szekrényt — szólalt meg a házmesterné. — A nagysága, isten nyugosztalja, mindig eldugott egy kis ennivalót.

— Gyerünk — állt fel a fiatalasszony, és a házmesternével együtt kilépett az ajtón.

A madárcú öregasszony fázósan összehúzta vállán a rojtos kendőt, odament az ablakhoz és becsukta.

A gyerek leguggolt az asztal alá, és mutatóujjával láthatatlan alakokat rajzolt a padlóra.

Jó félóra telt el, mire a férfiak visszaérkeztek. A zömök szótlánul levette a sapkáját és leült, az ezredes némán követte, a katonaszökevény meg zsebre tett kézzel nekitámaszkodott az ajtófélfának.

— Semmit sem találtunk — szólalt meg hosszú idő után a zömök. — A fene egye meg, a patkányok mindent széthordtak. A csarnokban egy rohadt káposztalevél sincs.

— Legalább bagónk lenne — szólalt meg a katonaszökevény az ajtó mellől.

Nyílt az ajtó, és belépett a két asszony. A házmesterné egy kis zacskót

szorongatott a hóna alatt, a fekete kendős fiatalasszony meg egy fadobozt a bal kezében. Porosak voltak, a hátuk tele vakolattal.

— Csak egy kiló lisztet találtam, de az is tele egérpiszokkal, még kell szitálni — tette le a zacskót az asztalra a házmesterné.

— Ennek meg maguk fognak megőrülni — nyújtotta át a fadobozt a fiatalasszony a zömök férfinak. — Szivar!

— Na végre — lépett közelebb a katonaszökevény.

A zömök felnyitotta a dobozt és körbekínálta.

— Négyen dohányzunk, a maradékot négy részre osztjuk, rendben? — nézett kérdően a többiekre.

— Természetesen — bólintott rá az ezredes. Megropogtatta a szivart, megnyálazta, a kályha elé guggolt, parázson meggyújtotta, mélyet beleiszivott, majd felegyenesedett. Ízlelgette a füstjét, megvizsgálta a hamuját.

— A gyűrű hiányzik róla, de garantálom, hogy Regalitas — szólalt meg kis idő múlva.

A tanár szótlanul szivarozott, és a láthatatlan ábrákat rajzoló gyereket nézte.

— Mennyit tud belőle kisütöni? — kérdezte a madárcú öregasszony a házmesternétől, aki időközben szitát kerített valahonnan.

— Hát nem fogunk jóllakni, az biztos. Azon gondolkozom, ne főzünk-e belőle inkább valami sűrű levest. Sónk még van egy kevés. Mit gondol? — fordult a fiatalasszonyhoz.

— Ahogy a többiek akarják — hajolt le a gyerekhez.

— Az a baj, hogy nincs hús — vette ki a szivart a szájából a tanár. — Az nagy baj.

— Nem fogunk tán éhen halni csak azért, mert nincs hús! — mondta a katonaszökevény, aki még mindig zsebre dugott kézzel támaszkodott az ajtófélfának.

— Két hónapja vagyunk itt együtt, s azóta a gyerek egy falat húst sem evett — mondta higgadtan a tanár. — Nézzék, milyen sápadt.

Hallgattak, a fiatalasszony félrefordult.

A házmesterné időközben megszitálta a lisztet.

— Eredj, hozz vizet — szólt oda a katonaszökevénynek.

A fiatalember szótlanul fogta a vödröt és kiment.

A zömök férfi a sarokban heverő bútordarabokhoz lépett, kivett közülük egy széklábat és aprítani kezdte.

A katonaszökevény belépett az ajtón. A teli vödröt odavitte a kályha mellé, aztán megfordult, hátratólta fején a micijét, és ravaszul vigyorogva a tanárhoz lépett.

— Van már hús, professzor úr.

— Komolyan mondja? — nézett rá hitetlenkedve a tanár.

— Van ám, méghozzá itt, az orrunk előtt, kint a kertben — intett a fejével az ablak felé.

— Hogyhogy? — ugrott fel az ezredes.

— Emlékszenek, amikor két hétig itt táboroztak a tűzerek?

— Mi az, hogy emlékszünk? Mindennap főznöm kellett rájuk, a fene egye ki a belüket, és még engem is... — mondta a házmesterné és elvörösödött.

— Egy nap találat érte az egyik lovukat, azt a csillagos homlokút, ugye?

— Igen, igen, emlékszem — szólalt meg a madárcú öregasszony izgatottan. — Szegény állat, kínlódott egy darabig, aztán végeztek vele.

— És mi lett a lóval?

— Mit tudom én — vetette oda a házmesterné dühösen.

— Látja, én tudom. Amit birtak, megettek belőle, de az egyik hátsó lába megmaradt, azt itt hagyták a kertben. Most láttam a patáját, leolvadt róla a hó.

Az ezredes eloltotta a szivarját, gondosan letisztogatta a végét, és zsebre dugta a csonkot.

— A lóhús igen tápláló, vérszegényeknek lóhúst ír elő az orvos... Én nem kedvelem különösen, de ha más nincs...

A madárcú öregasszony felkapta a fejét, és a katonaszökevényre nézett:

— Mondd, fiam, mióta áll az ott kint?

— Hát van vagy egy hónapja.

— Akkor megette a fene az egészet — szólt közbe a házmesterné.

— Miért? — kérdezte a zömök férfi.

— Megbűdösödött, megrohadt, talán már kukacok is vannak benne — fordult mérgesen a kályha felé.

— A hó alatt? Ugyan már, hisz olyan hideg volt, hogy még a verejték is ráfagyott az ember homlokára — nézett az ezredes a tanárra.

— Nézzük meg — állt fel a zömök, és megindult kifelé.

A kert mélyén, a nyárfa tövében kis domb emelkedett, közepéből egy patás ló láb nyúlt ki ferdén. Lassan csordogált róla a hólé.

— Ez volna — bökött rá a katonaszökevény.

— Hát nem valami étvágygerjesztő — fintorgott az ezredes.

A katonaszökevény és a zömök letérdelt, és kaparni kezdte róla a havat. Kezüik pillanatok alatt vérvörösre változott.

— Mi az? — kérdezte az ezredes. — Már ennyire bomlik?

— Fenét — állt fel a zömök, felmarkolt egy kis havat és letörölte vele a tenyerét. — Ez valami festék, vagy mi a nyavalya — tette hozzá beszúsan.

— Persze, most jut eszembe — állt fel a katonaszökevény is. — Amikor ide hozták, valamit ráöntöttek egy kannából. Nem mertem megkérdezni, hogy mit.

— Hát akkor mit csináljunk? — kérdezte a zömök és leverte nadrágjáról a lucskos havat.

— Vigyázzunk, emberek, lehet, hogy mérég! — figyelmeztette őket az ezredes.

Az ősz tanár csak állt és hallgatott.

— Mit szól hozzá, professzor úr? — fordult feléje a katonaszökevény.

— A gyerekeknek hús kell — szólalt meg a tanár rövid idő múlva. — Vigyük be.

Kiásták és ledörzsölték róla a vörös festéket. Baltával lecsapták a láb-szárat a patával együtt, a combot pedig bevitték a mosókonyhába.

— Meg lehet enni? — tette le a tészta a házmesterné.

— Még nem tudjuk — mondta az ezredes.

— Hát akkor minek hozták be? — hajolt megint az asztal fölé. — Hogy itt bűdösödjön?

— Megfőzzük — mondta a tanár csendesen.

— És ha meg van mérgezve? — kérdezte az ezredes.

A fiatalasszony és a zömök férfi föltette a combot a sámlira, majd a konyhakéssel feldarabolták. Megmosták a húst, beletették a dézsába, vizet öntöttek rá, beledobtak egy kis sót, feltették a kályhára, és lefődték.

Dél körül már az egész helyiséget betöltötte a puhuló hús szaga. Az ablak bepárásodott — a madárcú öregasszony időnként tisztára törölte.

Megterítették, és körülülték az asztalt.

A házmesterné kiszedte a hús felét egy fazékba, hozzáöntötte a levét, és az asztal közepére tette.

Némán bámulták a gőzölgő fazekat.

Egy darabig csend volt, aztán megszólalt a tanár:

— Szedjen nekem, Ilonka.

A házmesterné kérdően nézett a többiekre.

— Szedjen nekem, ha mondom — nyújtotta a tányérját a tanár.

— De professzor úr... És ha tényleg meg van mérgezve? — fordult hozzá a madárcú öregasszony.

— Akkor pechem van, de legalább jóllakok — felelte a tanár.

— És...? — kérdezte a fiatalasszony.

— És semmi. Akkor maguk nem esznek belőle.

— De miért éppen maga? — kérdezte a házmesterné.

— Én hetvenkét éves vagyok. Nekem már úgysis mindegy. Vagy van itt valaki, aki idősebb nálam? — nézett rájuk mosolyogva.

Hallgattak.

— Szedjen nekem, Ilonka.

A házmesterné tétovázva megfogta a levesmerő kanalat.

Némán bámulták, hogyan eszik az öreg tanár. Nyugodt, kimért mozdulattal emelte szájához a kanalat, ráfűjt a gőzölgő húsrá, és beleharapott. Megforgatta szájában a falatot, és lenyelte.

Amikor kiürült a tányér, még egyszer kért. A gyerek is követelőzött, de leintették.

A tanár kényelmesen kikanalazta a tányért, aztán hátradőlt a székén. A házmesterné elébe tett két pogácsát.

— Köszönöm — háritotta el —, úgysis dupla adagot ettem. Jó volt — törölte meg a száját. — Most ideadhatod a szivaromat — szólt oda a zömöknek.

Az felugrott, odalépett hozzá, megkínálta, és parazsat hozott a kályhából.

Az öreg tanár lehunyt szemmel, élvezettel szívta le a szivar füstjét. — Most várjanak még egy órát. Ha addig nincs baj, ehetnek. Én addig ledőlök — mondta, majd eloltotta a szivarját, zsebre vágta, felállt, a sarokban álló heverőhöz lépett, lefeküdt, és fálnak fordult.

A madárcú öregasszony levette a vállkendőjét, és betakarta.

Némán ültek és vártak. Az ezredes előhúzta a zsebóráját, és kitette maga elé az asztalra.

A gyerek is elszunnyadt a fiatalasszony ölében. Vértelen szája szegletén kicsordult a nyál.

Hallgatagon nézték az egyenletesen lélegző öregembert. Később a katonaszőkevény felállt, zsebre tett kézzel az ablakhoz sétált, és kibámult a kertre. A zömök öklét az asztalra helyezve megmozdíthatatlanul ült szé-

kén, az ezredes nyírott bajsztát harapdálva hol zsebórájára, hol az alvó tanárra pillantott. A házmesterné nesztelenül törülgette a tányért.

Hosszú idő múlva az ezredes felpillantott:

— Kihült?

— Ki — mondta a házmesterné.

— Felteheti, már csak tíz perc van hátra.

A házmesterné feltette a fazekat a kályhára, és megpiszkálta a tüzet.

A tanár megfordult álmában, és felnyögött.

— Sokat evett — mondta a zömök.

Megkönnyebbülten körülülték az asztalt. A házmesterné szedett, mindenkinek egyformán, a kisleány tányérjára tette a legjobb falatokat. Aztán felébresztették a gyereket.

Elsőnek a zömök emelte szájához a kanalat, aztán a többiek.

— Egy kicsit még meg kellene sózni — mondta halkán az ezredes, és tányérja fölé hajolt.